

## Avalent&gt;Perekonnaasjad ja pärimine&gt;Vanemlik vastutus – lapse isikuhooldusõigus ja suhtlusõigus

## Vanemlik vastutus – lapse isikuhooldusõigus ja suhtlusõigus

Malta

**1 Mida tähendab õiguslik termin „vanemlik vastutus“ igapäevaelus? Millised on vanemliku vastutuse kandja õigused ja kohustused?**

Mõiste hõlmab kõiki tsiviilseadustikus (Malta seaduste kogu 16. peatükk) sätestatud vanemate õigusi ja kohustusi oma alaealise lapse suhtes. Termin „vanemlik vastutus“, mida Malta õigusaktides nimetatakse „vanema hooldusõiguseks“, hõlmab isiku- ja varahooldusõigust ja suhtlusõigust ning selliste otsuste tegemise õigust, mis puudutavad lapse elukohta, lapsega reisivimist, lapse ülalpidamise kohustust, tema haridust, tähtsaid tervisealaseid otsuseid ja lapsele kuuluva vara valitsemist.

**2 Kellel lasub üldjuhul vanemlik vastutus lapse eest?**

Lapse bioloogilisel vanemal või kui laps on lapsendatud, siis lapsendajatel pärast lõpliku lapsendamisotsuse tegemist. Lisaks kannab vanemlikku vastutust üksikema, v.a juhul, kui lapse isa ja ema registreerivad lapse sünni koos.

**3 Kui vanemad ei ole suutelised või ei soovi lapse eest vanemlikku vastutust kanda, kas nende asemele võib määrata mõne teise isiku?**

Kui laps paigutatakse kasuperekonda või antakse kohtu eestkoste alla, kuulub vastavalt laste ja noorukite (eestkoste) seadusele (Malta seaduste kogu 285. peatükk) vanema hooldusõigus lapse suhtes ministrile.

**4 Kuidas lahendatakse vanemliku vastutuse küsimus, kui vanemad lasevad abielu lahutada või elavad lahus?**

Abielulahutuse või kooselu lõpetamise korral lahendatakse vanemliku vastutuse küsimus kohtuotsusega või lepitusmenetluse teel. Vanemliku vastutuse küsimuse saab lahendada ka notari juuresolekul poolte vahel sõlmitava õiguslikult siduva ja täitmisele kuuluva dokumendiga.

**5 Kui vanemad sõlmivad vanemliku vastutuse küsimuses kokkuleppe, siis milliseid vorminõudeid peavad nad järgima, et kokkulepe oleks õiguslikult siduv?**

Kui selline kokkulepe sõlmitakse väljaspool lahutusmenetlust, siis selleks, et kokkulepe oleks õiguslikult siduv, peab kohus selle kinnitama ning see tuleb esitada riiklikule registrile. Kui aga vanemlikku vastutust käsitlev kokkulepe sõlmitakse lahusel- või abielulahutuse menetluse ajal, esitatakse kokkulepe asja menetlevale kohtule, kes teeb otsuse, millega kokkulepe kinnitatakse või jäetakse kinnitamata.

**6 Kuidas on võimalik vanemliku vastutuse küsimust kohtuväliselt lahendada, kui vanemad ei jõua kokkuleppele?**

Sellisel juhul on alternatiiviks lepitusmenetlus. Kui vanemad lepitusmenetluses kokkuleppele ei jõua, algatatakse menetlus tsiviilkohtus (perekonnaasjade osakonnas).

**7 Kui vanemad pöörduvad kohtusse, milliseid last käsitlevaid otsuseid saab kohus teha?**

Kohus saab otsuse teha kõikides küsimustes, mida peetakse lapse heaolu seisukohast olulisteks, näiteks lapse elukoht, kummal vanemal on vanema hooldusõigus, külastus- ja suhtlusõigus ning lapsele elatise maksmise kohustus.

**8 Kui kohus otsustab, et lapse eestkostjaks jääb üks vanem, kas see tähendab, et see vanem võib kõiki lapsega seotud asju otsustada ilma neid enne teise vanemaga arutamata?**

Kohus määrab harva ühele vanemale ainuhooldusõiguse, kuid see sõltub konkreetsest juhtumist. Kui aga kohus määrab ühele vanemale ainuhooldusõiguse, on teatavate küsimuste üle otsustamisel siiski vajalik teise vanema nõusolek, eelkõige kui need puudutavad suhtlusõigust või alaealise viimist kolmandasse riiki, sest need on otseselt seotud hooldusõigusega vanema suhtlusõigusega.

**9 Kui kohus määrab lapse vanemate ühise eestkoste alla, mida see igapäevaelus tähendab?**

See tähendab, et mõlemad vanemad arutavad last puudutavad küsimused omavahel läbi ja otsustavad need koos. See ei hõlma igapäevaseid tegevusi, vaid ainult olulisi otsuseid, mis on seotud lapse elukoha, hariduse ja tervisega. [Tsiivilseadustiku](#) artikli 136 lõikes 3 on loetletud erakorralised toimingud, mille tegemiseks on tarvis mõlema vanema nõusolekut.

**10 Millisesse kohtusse või ametiasutusse peab esitama avalduse seoses vanemliku vastutusega? Milliseid vorminõudeid peab järgima ning millised dokumendid avaldusele lisama?**

Kui lepitusmenetlus ebaõnnestub, tuleb esitada avaldus tsiviilkohtule (perekonnaasjade osakonnale). Kuna nõutavate dokumentide ametlik loetelu puudub, võib avaldusele lisada kõik asjakohased dokumendid ja tõendid, eelkõige need, mis tõendavad vanema hooldusõigust, ning isiku- ja varahooldusõigust puudutavad kokkulepped või otsused.

**11 Milline on menetluse kord sellistes asjades? Kas on võimalik kohaldada kiirmenetlust?**

Avalduse läbivaatamiseks määratakse konkreetne kuupäev. Istungil kuulab kohtunik ära menetluse pooled ja tunnistajad, kelle pooled on välja kutsunud. Kohus võib ka vajaduse korral määrata sotsiaaltöötajad ja psühholoogid, kes koostavad lapse kohta arvamuse. Kohtu määratud eksperdid koostavad arvamuse pärast vanemate, lapse ja juhtumiga seotud muude spetsialistide ärakuulamist. Kiirmenetlust kohaldatakse siis, kui avalduse esitanud pool põhjendab piisavalt asja kiireloomulist. Kui see on alaealise huvides, tehakse kiireloomulises asjas, näiteks lahkumise takistamine, isiku- ja varahooldusõigus jne, esialgne otsus.

**12 Kas menetluskulude katteks on võimalik saada menetlusabi?**

Jah, tasuta õigusabi saab taotleda, kuid sellisel juhul hinnatakse taotleja majanduslikku olukorda vastavalt kohtukorraldus- ja tsiviilkohtumenetluse seadustiku (Malta seaduste kogu 12. peatükk) kolmanda raamatu X jaotisele. Lisateavet tasuta õigusabi kohta saab [tasuta õigusabi rubriigist](#).

**13 Kas vanemliku vastutuse kohta tehtud otsuse saab edasi kaevata?**

Otsuse saab edasi kaevata ainult õigusküsimustes, st näiteks kui kohus ei ole andnud ühele poolele õigust kutsuda kohtusse oma tunnistaja ning on sellest keeldunud mõjuva põhjuseta. Sellisel juhul saab otsuse edasi kaevata apellatsioonikohtusse.

**14 Teatavatel juhtudel võib osutada vajalikuks taotleda kohtult või mõnelt muult ametiasutusest vanemlikku vastutust käsitleva otsuse täitmist. Milline on menetluse kord sellisel juhul?**

Tsiviilkohtu (perekonnaasjade osakonna) otsus kuulub automaatselt täitmisele, kuid kui üks lapsevanematest otsust ei täida, saab see lapsevanem, kelle hooldusõigust see piirab, esitada teate politseile, kes algatab magistraadikohtus kriminaalmenetluse otsuse täitmisele pööramiseks, ning rikkujale võidakse määrata trahv (*multa*) ja/või vabadusekaotus. Lisaks saab tsiviilkohtule (perekonnaasjade osakonnale) esitada avalduse kohtuotsuse muutmiseks.

**15 Mida tuleb teha, et muu liikmesriigi kohtu vanemlikku vastutust käsitlevat otsust selles liikmesriigis tunnustataks ja täidetak?**

Kohaldatav menetlus on sätestatud määruses (EÜ) nr 2201/2003, mis käsitleb kohtualluvust ning kohtuotsuste tunnustamist ja täitmist kohtuasjades, mis on seotud abieluasjade ja vanemliku vastutusega (Brüsseli IIa määrus); selle menetluse raames väljastab pädev kohus tõendi, mis esitatakse koos kohtuotsuse ning kohtuotsuse tunnustamise ja täitmisele pööramise taotlusega tsiviilkohtule (perekonnaasjade osakonnale). Samuti tuleb esitada aadress, kuhu saab saata teated. Kõik dokumendid tuleb tõlkida malta või inglise keelde.

**16 Millisesse kohtusse pean ma selles liikmesriigis pöörduma, et vaidlustada muu liikmesriigi kohtu vanemlikku vastutust käsitleva kohtuotsuse tunnustamine? Milline on menetluse kord eespool nimetatud juhtudel?**

Kohtuotsuse tunnustamist saab vaidlustada samas kohtus, kellele on esitatud kohtuotsuse tunnustamise ja täitmisele pööramise taotlus. Asjaomases taotluses tuleb märkida põhjused, miks kohtuotsust ei tuleks tunnustada ega täitmisele pöörata.

**17 Millist õigust kohaldab kohus vanemlikku vastutust käsitlevas menetluses, kui laps või pooled ei ela selles liikmesriigis või on eri kodakondsusega?**

Kohaldatav õigusakt on nõukogu 27. novembri 2003. aasta määrus (EÜ) nr 2201/2003, mis käsitleb kohtualluvust ning kohtuotsuste tunnustamist ja täitmist kohtuasjades, mis on seotud abieluasjade ja vanemliku vastutusega, ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 1347/2000.

Viimati uuendatud: 10/07/2019

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õigusalase koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õigusalase koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.